

Programmakader

Drentse Energieaanpak

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
1. Inleiding	3
2. Thema maatschappelijke betrokkenheid	6
3. Thema energie-opwek.....	8
4. Thema energiesysteem.....	10
5. Thema ruimtegebruik.....	12
6. Thema gebouwde omgeving.....	14
7. Thema industrie en bedrijven.....	16

1. Inleiding

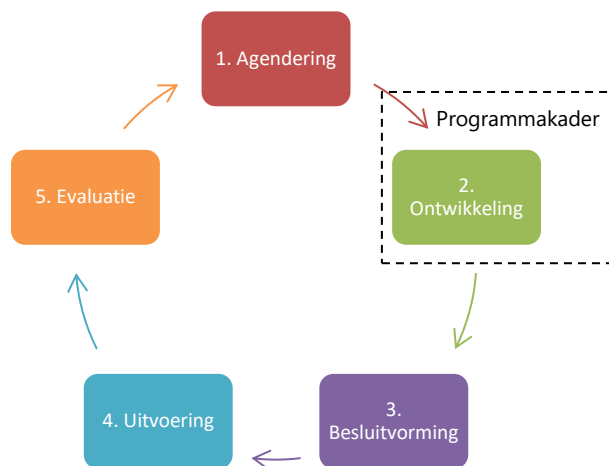
Hoe werken we samen?

De energietransitie vereist intensieve samenwerking tussen gemeenten onderling met de provincie, netbeheerders, waterschappen en maatschappelijke partners. Om deze samenwerking effectief vorm te geven, is per 1 september de Programmaorganisatie Drentse Energieaanpak opgericht. De Drentse Energieaanpak bestaat uit een programmabureau en een uitvoerende dienst bestaande uit het Drents Energieloket, het Flexteam en het Fixteam. Om deze samenwerking tot een succes te maken is het belangrijk om in een gezamenlijke werkwijze op een professionele en gestructureerde manier met elkaar samen te werken. Een gezamenlijke werkwijze vraagt ook om een gedeeld besef van hoe we tot besluiten komen en deze uitvoeren. De beleidscyclus biedt daarvoor een helder kader en onderscheidt vijf fasen: agendering, (beleids-) ontwikkeling, besluitvorming, (beleids-) uitvoering en evaluatie. Deze fasen helpen ons om de samenwerking gestructureerd, transparant en resultaatgericht vorm te geven. Deze manier samenwerking wordt nog doorontwikkeld en concreter gemaakt in een samenwerkingsplan voor de Drentse Energieaanpak.

In de fase van agendering worden problemen, kansen of maatschappelijke opgaven herkend en op de agenda geplaatst van de werkgroepen, het AOE, de bestuurlijke kopgroep en het DOE. Centraal staat dan de vraag: *willen we deze opgave in regionaal verband oppakken?* Tijdens de ontwikkelfase worden deze opgaven verder uitgewerkt en vertaald naar concrete acties en projecten. In de fase van besluitvorming beoordeelt het DOE of deze voorstellen passen binnen de eerder vastgestelde doelen en kaders. Daarna volgt de uitvoering, waarin de werkgroepen met de vastgestelde opdrachten aan de slag gaan om de doelstellingen in praktijk te brengen. Tot slot worden in de fase van evaluatie de resultaten gemonitord, gedeeld en besproken, zodat kan worden bepaald of bijsturing of een nieuwe koers nodig is.

Programmamakader

Dit programmamakader bevindt zich in de tweede fase van de cyclus: ontwikkeling. Het geeft richting aan de gezamenlijke doelen en beschrijft per thema welke projecten en acties worden voorbereid om de eerder vastgestelde bestuurlijke doelstellingen te realiseren, zoals de RES 1.0 (bijvoorbeeld 3,45 TWh grootschalige hernieuwbare energie in 2030) en de warmtetransitie Drenthe (bijvoorbeeld 200.000 woningen per jaar verduurzamen in 2030). De plannen van de drie uitvoeringsorganisaties zijn in deze versie nog niet opgenomen. We groeien toe naar één overkoepelend plan voor programmamakader én uitvoeringsorganisaties, waarmee we de integraliteit en samenhang in de uitvoering versterken.

Om dit te bereiken zal er een stevige koppeling moeten komen tussen inhoud en bedrijfsvoering (capaciteit, middelen, organisatievorm). Dit wordt een expliciet onderdeel van de doorontwikkeling van de Drentse Energieaanpak: hierin werken we komend jaar de benodigde fte, budgetten en verantwoordelijkheden uit richting één financieel en juridisch fundament. De benodigde capaciteit vanuit de partners voor de Drentse Energieaanpak zal in lijn zijn met de eerder gevraagde inzet voor de RES.

Werkgroepen

Na de ontwikkelfase volgt de uitvoering. In deze fase gaan de werkgroepen aan de slag met de opdrachten waarover in fase drie bestuurlijk is besloten. Er zijn in totaal zes thema's binnen de regionale samenwerking met elk één werkgroep. Deze thema's zijn:

1. Maatschappelijke betrokkenheid
2. Energie-opwek
3. Energiesysteem
4. Ruimtegebruik
5. Gebouwde omgeving
6. Industrie en bedrijven

In het kader van integraliteit en efficiëntie zijn de thema's Energie-opwek en Energiesysteem gecombineerd in één werkgroep. Wel worden de thema's apart van elkaar beschreven in dit programmakader.

Elke werkgroep wordt geleid door een regisseur, die de voortgang aanjaagt, de samenwerking met andere partners coördineert en de resultaten terugkoppelt. De regisseurs zijn aan zet om per werkgroep een passende terugkoppelstructuur (bijv. klankbord of consultatieproces) te organiseren, zodat input van alle partners tijdig wordt opgehaald en meeweegt in inhoudelijke keuzes en uitgangspunten.

Tegelijkertijd kunnen er vanuit de werkgroepen zelf, op basis van praktijkervaring en signalen uit de uitvoering, nieuwe vraagstukken of kansen naar voren komen. Deze punten kunnen weer worden ingebracht als in fase 1 zodat de samenwerking continu leert, bijstuurt en zich verder ontwikkelt. Zo ontstaat een continue cyclus van leren, doen en verbeteren, waarin beleid en uitvoering elkaar versterken. Na een half jaar evalueren we de werkwijze en samenstelling van de werkgroepen, om te komen tot continu verbeteren van de cyclus.

Thema-overstijgende opgaven en samenhang

De zes thema's hangen logisch aan elkaar: waar en hoe we opwekken (Energie-opwek) bepaalt wat het netwerk en de opslag moeten kunnen (Energiesysteem) en waar we ruimte maken (Ruimtegebruik). Tegelijkertijd vormt de Gebouwde Omgeving een grote, voorspelbare vraagzijde die met isolatie, elektrificatie en warmtenetten de pieken in het systeem kan dempen – en dus vergunningverlening en netinvesteringen versnelt. Industrie & Bedrijven is daarbij de spil voor flexibiliteit (eigen opwek, zon-op-dak, warmte- en batterijsystemen, energiehubs) én voor sturing van elektriciteitsgebruik op bedrijventerreinen. Maatschappelijke Betrokkenheid verbindt dit alles: lokaal eigendom vergroot het draagvlak voor ruimtelijke keuzes, versnellen besluitvorming en helpen om “lokaal opgewekt, lokaal gebruik” ook echt waar te maken. In samenhang ontstaat zo een vliegwiel: betere participatie → snellere, beter ingepaste projecten → minder netcongestie → meer uitvoeringsruimte in wijken en op bedrijventerreinen → meer lokaal profijt en steun.

De komende periode zoeken we nadrukkelijk de samenwerking op tussen de thematische werkgroepen en de drie uitvoeringsorganisaties, zodat energieopgaven zoveel mogelijk integraal worden opgepakt. Daarmee voorkomen we doublures, dragen we bij aan personele schaarste bij al onze partners en kunnen we knelpunten rond netcapaciteit, ruimtelijke inpassing, betaalbaarheid en maatschappelijk draagvlak in samenhang oplossen. Bestuur en partners krijgen zo meer overzicht en consistent beeld van keuzes, fasering en benodigde middelen om de energietransitie in Drenthe tot een succes te maken.

De verduurzaming van Drenthe is een grote opgave die zoveel mogelijk integraal moet worden benaderd. Meerdere transities raken onze samenwerking (zoals circulaire economie, toerisme, duurzame mobiliteit, klimaatadaptatie en de stikstofopgave) maar niet alle opgaven kunnen binnen deze regionale samenwerking worden belegd. Circulaire economie en mobiliteit krijgen daarom een flankerende plek in de huidige themastructuur: circulair vooral bij Industrie & Bedrijven en mobiliteit bij Energiesysteem en Ruimtegebruik (laadinfra, vraagsturing).

Als aanvulling kijken we hoe data & monitoring thema-overstijgend kan ondersteunen. Denk aan: een inventarisatie van bestaande databronnen en definities; het uitwerken van themabrede indicatoren/KPI's; en het ontwikkelen van één regionaal dashboard waarin voortgang, knelpunten en impact samenkomen met oog voor privacy en toegangsrechten. De opbrengst dient als werkbasis voor medewerkers en als input voor besluitvoorbereiding. Keuzes over een structurele inrichting van Data & Monitoring zijn op dit moment nog niet gemaakt; denkrichtingen worden verder uitgewerkt. Omdat er geen bestuurlijke doelstelling onder dit onderwerp ligt, heeft het nu geen formele rol binnen dit programmakader.

Ten slotte is communicatie ook een belangrijk onderdeel van onze regionale samenwerking. Het verbindt partners, maakt keuzes en voortgang transparant en voorkomt ruis tussen beleid, uitvoering en bestuur. Heldere boodschappen en vaste feedbackloops versnellen besluitvorming, vergroten draagvlak bij bestuurders en samenleving en helpen knelpunten vroeg te signaleren. Zo sluiten inspanningen op elkaar aan en werken we doelgericht aan één gedeelde agenda en tempo. Omdat ook over communicatie geen concrete bestuurlijke doelstelling ligt, heeft het nu verder geen formele rol binnen dit programmakader.

Leeswijzer

In de navolgende hoofdstukken is per thema beschreven:

- De opgave waar binnen het thema aan wordt gewerkt in de Drentse Energieaanpak;
- De doelstellingen, voor zover deze al zijn vastgesteld;
- De scope-afbakening waar binnen het thema aan gewerkt wordt;
- Een aanzet voor de agenda van de werkgroep. Per onderwerp is hierin beschreven wat het beoogde resultaat is, wanneer dit op de planning staat en of hiervoor al een bestuurlijke opdracht is gegeven.

Daar waar nog geen bestuurlijke opdracht is gegeven, start de werkgroep met een verkenning en het opstellen van een projectplan op basis waarvan de bestuurlijke opdracht wordt gegeven.

Tot slot is het belangrijk te benadrukken dat dit programmakader richting geeft aan de werkzaamheden voor 2026, maar dat veel projecten een meerjarig karakter hebben. Een aanzienlijk deel van de acties en projecten wordt in 2026 voorbereid, gestart of verder uitgewerkt, maar is niet binnen hetzelfde jaar afgerond. Het programmakader biedt daarom vooral een kader en gezamenlijke koers, waarop in de komende jaren voortgebouwd wordt.

2. Thema maatschappelijke betrokkenheid

Opgave

De energietransitie is niet alleen een technische transitie, maar steeds meer een maatschappelijke en sociale transitie. Inwoners en bedrijven ervaren de impact van de energietransitie in hun directe omgeving. Betrokkenheid van inwoners en bedrijven bij het proces van de energietransitie is noodzakelijk.

Doelstelling

In de RES 1.0 zijn de volgende ambities m.b.t. maatschappelijke betrokkenheid opgenomen:

- Vastellen participatiebeleid energieprojecten
- Procesparticipatie en financiële participatie bij nieuwe energieprojecten
- Streven naar 50% lokaal eigendom bij nieuwe energieprojecten
- Ondersteuning van de coöperatieve energiebeweging

Het komende jaar ligt de focus op de laatste twee van deze doelstellingen: het versterken van lokaal eigendom en ondersteunen van coöperatieve samenwerkingen. Het Steunpunt (Programma Lokale Energietransitie Drenthe (voorheen PLED)) speelt daarin een belangrijke rol. Daar waar mogelijk ondersteunen we het Steunpunt vanuit de deze werkgroep.

Lokaal eigendom en lokale zeggenschap zijn van groot belang om het draagvlak voor de energietransitie onder inwoners te behouden en te vergroten. Daarbij is het uitgangspunt: lokaal opgewekt, lokaal geconsumeerd en lokaal geprofiteerd. Lokale oplossingen kunnen bovendien een aanzienlijke bijdrage leveren aan het verminderen van netcongestie. Ze zijn daarmee belangrijk in de ontwikkeling naar een nieuw decentraal energiesysteem.

Scope

Het thema richt zich niet alleen op coöperatieve samenwerking en andere gezamenlijke initiatieven, maar ook op vergroten van draagvlak voor de energietransitie onder alle inwoners. Bij het betrekken van de inwoners zoomen we apart in op jongeren in samenwerking met JongRES.

Projecten en acties (agenda voor de werkgroep)

Project/onderwerp	Beoogd resultaat	Planning	Bestuurlijke opdracht verleend
Herijking definitie en scope lokaal eigendom	Aangepaste definitie en scope lokaal eigendom	Q4-2025	Ja
Verkenning energiegemeenschappen en andere vormen van publiek-coöperatieve samenwerking	Inzicht in stand van zaken, kansen en knelpunten voor energiegemeenschappen en andere vormen van publiek-coöperatieve samenwerking	Q2-2026	Ja
Publiek-vriendelijke monitor Drentse Energietransitie	We evalueren het gebruik van de kaart en ontwikkelen de kaart verder door.	Q4 2026	Ja
We bouwen aan een community van jongeren in Drenthe	Projectplan community building.	Q2 2026	nee
Stem van de inwoner ophalen	Projectplan voor het toetsen en ophalen	Q3 2026	nee
Bewustwording en stimuleren duurzaam gedrag voor energietransitie	Projectplan	Q3 2026	nee
Vormgeven van de samenwerking met uitvoerende diensten (DEL, Flex, Fix).	Versterken van de rol van uitvoerende teams bij het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid.	2026	n.v.t.
Kennisdeling	Vier Energie Cafés	2026	n.v.t.

Speelveld

- Drents Energieloket, het Flexteam en het Fixteam
- Het Steunpunt (ondersteuning voor energiecoöperaties en samenwerkingen, Wat voorheen werd gedaan van uit het Programma Lokale Energietransitie Drenthe (PLED))
- Alle inwoners van Drenthe

3. Thema energie-opwek

Opgave

De opgave voor het thema energie-opwek gaat over het versnellen van de realisatie van hernieuwbare energieprojecten en de voortgang van het behalen van de RES-doelstellingen voor 2030 inzichtelijk te maken.

Doelstellingen

De opgave voor energie-opwek is vastgelegd in de RES. De RES-regio Drenthe draagt met de ambitie van 3,45 TeraWattuur (TWh) grootschalige hernieuwbare elektriciteitsopwekking op land in 2030 bij aan de landelijke opgave van 35 TWh in 2030. Daarmee verlagen we de CO₂-emissie met 2 Megaton, wat overeenkomt met ongeveer 10% van het totaal.

Scope

Het thema energie-opwek richt zich op de regionale opgave van hernieuwbare energiebronnen (elektriciteit en warmte). Dit omvat onder meer zon, wind, aardwarmte, bodemenergie, aquathermie, grootschalige restwarmte en groen gas. Dit thema behandelt geen onderwerpen die betrekking hebben op transport, opslag of conversie van energie of energiedragers zoals waterstof; deze vallen binnen het thema energiesysteem.

Activiteiten en agenda werkgroep

Project/onderwerp	Beoogd resultaat	Planning	Bestuurlijke opdracht verleend (ja/nee)
Verkenning regionale benadering RES-doelstellingen	Advies: inzicht in mogelijkheden voor een meer regionale benadering van RES-doelen.	Q2-2026	Nee
Signaleren en oplossen knelpunten uitvoering en voortgang ambities RES 1.0	Evaluatie voortgang ambities en inzicht in knelpunten RES-doelen	Q4-2026	Ja
Uitvoeringsprogramma groen gas	<ol style="list-style-type: none">Vorbereidende verkenning naar innovaties en regelgeving op het gebied van groen gas, om op basis daarvan beleid en vergunningverlening uit te werken.Opstellen Uitvoeringsprogramma Groen Gas	<ol style="list-style-type: none">20262027	Ja
Strategische scenarioverkenning van toekomstige energie-opwek	Scenario's van mogelijke ontwikkelingen van de toekomstige hernieuwbare energiebronnen	2027	Nee
Verkennen potentie (warmte)bronnen als geothermie, restwarmte, aquathermie, waterkracht binnen de regionale samenwerking	Vervolg op de reeds uitgevoerde verkenningen (Theo, Thea en Thed) op het gebied van warmtebronnen moeten leiden tot inzicht in de potentie en meerwaarde van deze warmtebronnen binnen de regionale samenwerking. Uiteindelijk leidt dit mogelijk tot een warmtebod, analoog aan de werkwijze zoals met het RES-bod is gevolgd.	2027	Nee

Speelveld

Er zijn in Drenthe diverse initiatieven en projecten die raken aan het thema energie-opwek. Deze hebben mogelijk invloed op de inspanningen van de werkgroep. We volgen deze onderwerpen met belangstelling en sluiten aan wanneer dit toegevoegde waarde biedt. Het onderwerp Speelveld wordt geagendeerd in het werkgroep overleg.

Een voorlopig overzicht van het speelveld is hieronder opgenomen:

- Uitvoeringsprogramma Slimme Zonnesaken & carports
- Uitvoeringsprogramma zon-op-dak
- Zonneroute A37 (provincie, 4 gemeenten en RWS)
- OER A28/A32

4. Thema energiesysteem

Opgave

De energietransitie vraagt om een hernieuwd energiesysteem zodra de fossiele brandstoffen meer en meer worden uitgebannen. Met name het elektrische deel van het energiesysteem (Hoog-, midden- en laagspanning) ondergaat een grote transformatie.

Het gebruik van energie, de vraag op verschillende momenten, de opslag en de benodigde transportcapaciteit moeten in balans worden gebracht. Dit is een integrale opgave waar inwoners, bedrijven en organisaties allemaal diepgaand mee te maken krijgen en die raakvlakken kent met alle vijf de andere thema's. De opgave is technisch, financieel, juridisch en sociaal ingewikkeld. Een van de grootste uitdagingen voor de opgave rond een nieuw energiesysteem is de planning, de samenhang en continuïteit in de uitvoering.

De opgave binnen het thema energiesysteem richt zich op het samenwerken aan een robuust en toekomstbestendig regionaal energiesysteem, waarbij vraag, aanbod, opslag en transportcapaciteit met elkaar in balans zijn.

Doelstellingen

De doelstellingen op dit thema zijn op dit moment nog niet vastgesteld. De werkgroep die binnen dit thema aan de slag gaat krijgt de taak om op basis van een strategische verkenning te komen tot een voorstel voor doelstellingen en deze mee te nemen in de actualisatie van het programmaplan voor 2027.

Scope

Het thema energiesysteem richt zich op het integraal in beeld brengen en door ontwikkelen van het Drentse energiesysteem in brede zin: niet alleen het elektriciteitssysteem, maar ook warmte, groen gas, waterstof en de onderlinge koppelingen tussen vraag, aanbod, transport, opslag en flexibiliteit. De sturing en prioritering van concrete energie-infrastructureurprojecten vindt plaats in het pMIEK en valt daarmee nadrukkelijk buiten de scope van het thema energiesysteem.

Activiteiten en agenda werkgroep

Project/onderwerp	Beoogd resultaat	Planning	Bestuurlijke opdracht verleend (ja/nee)
Regionaal Energiebeeld 2050	1. Projectplan 2. Regionaal Energiebeeld 2050 <i>Inzicht in meerdere mogelijk ontwikkelingen (scenario's) in de regio tot 2050, en de bijbehorende energievraag en -aanbod. Per energiedrager voor wonen, werken, vervoer en energieproductie.</i>	1. 2026 2. 2027	Nee
Regionale Aanpak Energiesysteem <i>Inclusief:</i> <ul style="list-style-type: none">• <i>Regionale Routekaart Netinfrastructuur Elektriciteit</i>• <i>Regionale Routekaart Warmtebronnen en -infrastructuur</i>	1. Projectplan 2. Regionale Aanpak Energiesysteem (aanbod, vraag en opslag in balans) 3. Regionale Routekaarten 4. Uitvoeringsprogramma Regionaal Energiesysteem	1. 2026 2. 2027 3. 2027 4. 2028	Nee
Verkennen van potentie en meerwaarde van (buurt)batterijen in het energiesysteem.	Inzicht in de potentie en meerwaarde van (buurt)batterijen in de energie-opslag als onderdeel van het energiesysteem.	Q4-2026	Nee
Strategische scenarioverkenning van de toekomstige energievraag	Scenario's van mogelijke ontwikkelingen van de toekomstige energievraag	2027	Nee

Verkennen van potentie en meerwaarde van kleinschalige (kortdurende) en grootschalige (langdurige, seizoensopslag) energieopslag in het energiesysteem. <i>Inclusief:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Warmtebuffers • Waterstof in de vorm van energie-opslag 	Inzicht in de potentie en meerwaarde van de verschillende vormen van energie-opslag (klein- en grootschalig, opslagvorm) als onderdeel van het energiesysteem.	2026	Nee
Verkennen optimalisatie energiesysteem door middel van grootschalige warmtenetten.	Inzicht in de meerwaarde van grootschalige warmtenetten in de optimalisatie van het energiesysteem.	Q4-2026	Nee

Speelveld

Er zijn in Drenthe diverse initiatieven, programma's en projecten die raken aan het thema Energiesysteem. Hieronder is een eerste inventarisatie opgenomen. Het speelveld wordt geagendeerd in het werkgroepoverleg om de lijst actueel en compleet te houden, met als doel te komen tot een integrale aanpak.

- pMIEK, inclusief WIP, clusteroverleggen en Energy Board:
Sturing en prioritering van energie-infrastructuurprojecten in samenwerking met provincie, gemeenten en netbeheerders. Werkgroep Energiesysteem stemt af met pMIEK welke onderwerpen worden opgepakt in de regionale samenwerking en wat binnen pMIEK-verband wordt opgepakt.
- Nationaal Plan Energiesysteem (NPE)
In dit plan geeft het kabinet aan hoe we kunnen bouwen, besparen, verdelen en verbinden voor een duurzaam en rechtvaardig energiesysteem - nu en in de toekomst. Werkgroep Energiesysteem volgt de kaders die het NPE schetst.
- Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL) Noord
RAL Noord is een samenwerkingsverband van de provincies Friesland, Groningen en Drenthe. Samen met hun gemeentes zorgen de provincies voor voldoende laadinfrastructuur. De realisatie van laadinfrastructuur, in lijn met de laadvisies van gemeentes, heeft invloed op ruimtegebruik en de balans in het energiesysteem.
- Regionaal Mobiliteitsplan (RMP) Drenthe
Het RMP is een instrument om op regionale schaal integrale toekomstbestendige bereikbaarheidsoplossingen te realiseren. De impact van duurzame mobiliteitsontwikkelingen op het energiesysteem wordt opgepakt in het thema Energiesysteem. Hierover vindt afstemming plaats met het RMP.
- Proeftuin Integraal Ontwerp Energiesysteem Noord-Nederland (PIOENN)
Een samenwerkingsverband in de triple helix van o.a. RENDO, Rabobank, Rijksuniversiteit Groningen, Hanzehogeschool, NOM, New Energy Coalition, Univé, VNO-NCW Noord en Provincie Drenthe als proeftuin voor het inrichten van een toekomstbestendig energiesysteem in Noord-Nederland. Werkgroep Energiesysteem volgt de ontwikkelingen in PIOENN en werkt actief samen.
- Ontwerpen en Realiseren van een Toekomstbestendig Energie Systeem in Emmen (ORTESE)
ORTESE is een gezamenlijk initiatief van de gemeente Emmen, het ministerie van Klimaat en Groene Groei, Enexis en de provincie Drenthe dat loopt tot en met 2028. Werkgroep Energiesysteem volgt de ontwikkelingen van het project ORTESE en de aanbevelingen die daaruit volgen.
- Scenariorapport 2025 Tennet, GasUnie en regionale netbeheerders
Het scenariorapport 2025 van TenneT, Gasunie en de regionale netbeheerders laat in vier scenario's zien hoe het energiesysteem van Nederland zich kan ontwikkelen als een toekomstbestendig energiesysteem, en welke maatregelen daar eventueel voor nodig zijn. Werkgroep Energiesysteem gebruikt het scenariorapport 2025 als input en verkent de mogelijkheden van de daarin geschetste maatregelen.
- Provinciale en gemeentelijke warmtebedrijven
Verscheidende gemeenten hebben een warmtebedrijf opgericht en de provincies Drenthe en Overijssel zijn bezig met het oprichten van een provinciaal warmtebedrijf. Werkgroep Energiesysteem zoekt de samenwerking met het warmtebedrijf en de ontwikkelingen die daar spelen op het gebied van warmtebronnen, restwarmte en warmte-opslag.
- Omgevingsvisie Provincie Drenthe
Verkennen wat de implicaties zijn van de nieuwe Omgevingsvisie voor het energiesysteem.

5. Thema ruimtegebruik

Opgave

Het thema ruimtegebruik houdt zich bezig met het zorgvuldig en regionaal afstemmen van de ruimtelijke inpassing van duurzame energieprojecten, met oog voor natuur, landschap en lokale belangen, zodat productielocaties in balans zijn met ecologie, landschap, lokale belangen en andere maatschappelijke functies van de ruimte.

Doelstellingen

De oorspronkelijke RES-doelstellingen richtten zich op beter ingepaste grootschalige zon- en windprojecten. De scope wordt nu breder: naast zon en wind gaat het ook om de ruimtelijke inpassing van andere energieproductievormen, inclusief opslag en energie-infrastructuur. De werkgroep krijgt de taak deze doelstellingen te actualiseren, rekening houdend met de verbreding van het speelveld binnen integraal energiebeleid, en ze mee te nemen in de actualisatie van het programmaplan 2027.

Scope

De thema ruimtegebruik richt zich op de ruimtelijke inpassing van duurzame energie-opwek, zoals zon, wind, groen gas en warmte, evenals de benodigde elektriciteits-, gas- en waterstofinfrastructuur en opslag. Daarbij staat zuinig en meervoudig ruimtegebruik centraal en wordt deze energieruimte afgestemd op andere maatschappelijke opgaven, waaronder biodiversiteitsherstel, natuurontwikkeling en klimaatadaptatie.

Project/onderwerp	Beoogd resultaat	Planning	Bestuurlijke opdracht verleend (ja/nee)
Inzet kwaliteitsbudget energieprojecten	Versterking van ecologie en biodiversiteit bij energieprojecten via regionale coördinatie en subsidieregeling.	2028	Ja
Inwonersschouw	Bundeling en verspreiding van lessen uit evaluaties van gerealiseerde zonneparken ter verbetering van toekomstige projecten.	2028	Ja
Implementeren energieparagraaf	Ontwikkeling en implementatie van een uniforme Energieparagraaf als vast onderdeel van vergunningen en plannen.	2027	Ja
Evaluatie RES 1.0 Zon & Wind (2026)	Uitvoering van een evaluatie van RES 1.0 met nadruk op de ruimtelijke inpassing van zon- en windprojecten, waarvan de inzichten bijdragen aan een zorgvuldige afweging bij toekomstige keuzes rond duurzame energieprojecten.	2027	Nee
Faciliteren en ondersteunen bij vergunningsverlening hernieuwbare energie projecten door gemeenten	Afwegingskader vergunningsverlening, dat bijdraagt aan snelle en zorgvuldige vergunningsverlening van energie-opwek- en -opslagprojecten.	Q4-2026	Nee
Strategische verkenning van ruimtelijke ontwikkelperspectieven	Scenario's van mogelijke ruimtelijke configuraties en strategische opties ter ondersteuning van samenhangende besluitvorming over toekomstige gebiedsopgaven.	2028	Nee
Actualisatie en implementatie van de ontwerpgerids DOET	Bijgewerkte richtlijnen en strategische aanbevelingen ter ondersteuning van een geïntegreerde en toekomstbestendige ruimtelijke planning van het energiesysteem.	2029	Nee

Speelveld

- Nationale Omgevingsvisie (NOVI): biedt het landelijke strategisch kader voor de fysieke leefomgeving, met aandacht voor duurzame energieopwekking en infrastructuur.
- Omgevingsvisie Drenthe 2022 & Contourennota Horizon van Drenthe: provinciaal strategisch kader voor ruimtelijke ontwikkeling, energietransitie en lange termijn (2050+), inclusief ecologie, landschap en leefomgeving.
- Provinciale Omgevingsverordening (POV): regels voor maximale inpassing van zonneparken en andere energieprojecten, met bindende bepalingen voor gemeenten en ontwikkelaars.
- Regionale Energie Strategie (RES) 1.0: specificatie van de regionale bijdrage aan landelijke energiedoelen en richtinggevende afspraken voor zon- en windprojecten.
- Energie-infrastructuur en opslag: beleidskaders voor ruimtelijke inpassing van batterijopslag, netinfrastructuur, hoog- en middenspanning, en toekomstige koppelingen zoals waterstof- en groen gasnetwerken.
- Warmte-infrastructuur en ondergrond: strategische verkenningen van ondergrondse warmtedistributie en bodembeheer, inclusief bodem- en ondergrondbeleid van de provincie.
- Netvisies van netbeheerders: de gezamenlijke netvisies van netbeheerders, zoals het rapport 'Net voor de Toekomst', schetsen de benodigde uitbreidingen en verzwaringen van het elektriciteitsnet om de energietransitie te ondersteunen.

6. Thema gebouwde omgeving

Opgave

In 2050 is de gebouwde omgeving in Drenthe klimaatneutraal. Dan is het energiegebruik sterk gedaald, gebruiken we geen aardgas meer en gebruiken we alleen nog hernieuwbare bronnen. Dit noemen we de lokale warmtetransitie. Hierin slagen we alleen met de actieve deelname van onze inwoners. Daarom dragen we zorg voor een goed ondersteuningsaanbod, gedragen plannen een betrouwbare, betaalbare alternatieven voor aardgas.

Doelstellingen

Als kaders voor deze opgave gelden daarom het Klimaatakkoord, de Transitievisies Warmte van de twaalf gemeenten en de Regionale Structuur Warmte uit de RES.

De lokale warmtetransitie is primair een verantwoordelijkheid van de gemeenten die vanuit het Klimaatakkoord een wettelijke taak als regisseur hebben gekregen. Zij hebben in 2021 allen verplicht een Transitievisie Warmte opgesteld. In 2026 treedt de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) in werking. Dan stellen gemeenten verplicht een Warmteprogramma op met een status onder de Omgevingswet. Omdat warmte ook een regionale component heeft, stelt de RES-regio Drenthe ook een Regionale Structuur Warmte op. In Drenthe is dit proces gestart met de Routekaart regionale warmte waarin alle gemeentelijke transitievisies zijn geanalyseerd.

De gemeenten worden bij de uitvoering van de warmtetransitie ondersteund door het Nationaal Programma Lokale warmte, subsidieprogramma's en instrumentarium zoals de Wgiw. Voor de drie Nij Begun gemeenten geldt bovendien de uitvoering van Nij Begun Maatregel 29 als kader, hiervoor worden afspraken gemaakt in de regionale samenwerking Nij Begun.

Scope werkgroep

De scope van de werkgroep gebouwde omgeving is gericht op de gemeentelijke warmteprogramma's, wijkuitvoeringsplannen, kennisontwikkeling, de uitvoering van de lokale warmtetransitie in buurten en wijken en een ondersteuningsstructuur voor inwoners. De samenwerking richt zich op kennisuitwisseling- en ontwikkeling, innovatie, strategie- en beleidsontwikkeling, versnelling, opschaling en onderlinge afstemming van de uitvoering. De warmtetransitie in de gebouwde omgeving is een integrale opgave. Er is een sterke sociale component in verband met betaalbaarheid, inclusiviteit en samenwerking met bewonerscollectieven. De scope richt zich niet alleen op isolatie maar ook op vervanging van aardgas door duurzame bronnen: (duurzaam opgewekte) elektriciteit of warmte. Binnen de scope van de werkgroep vallen thema's als energiearmoede, biobased materiaal, de typisch Drentse karakteristiek van de gebouwde omgeving (veel grote, moeilijk te isoleren panden, omgaan met soortenmanagement, beleid voor (hybride) warmtepompen en warmtenetten op kleine schaal. Grootschalige opwek van warmte valt binnen de werkgroepen opwek en systeem. De verduurzaming van maatschappelijk vastgoed valt buiten de scope. Dit wordt in een provinciale aanpak vanuit de provincie ondersteund vanwege de taak die de provincie hierin heeft. De verduurzaming van bedrijfspanden en bedrijventerreinen wordt opgepakt in de werkgroep bedrijven en industrie. Het opstellen van de Regionale Structuur Warmte wordt in de werkgroep "energiesysteem" opgepakt maar hangt samen met de uitvoering van de lokale warmtetransitie.

Agenda van de werkgroep in 2026

De samenwerking beoogt een versnelling en (vanuit de inwoner gezien) vereenvoudigde, gedragen en samenhangende aanpak van de lokale warmtetransitie. De werkgroep pakt gedeelde en dwarsdoorsnijdende opgaven op zoals een beter ondersteuningsaanbod voor onze inwoners en aanpakken die aansluiten bij de typisch Drentse karakteristiek van de gebouwde omgeving (veel grote, moeilijk te isoleren panden, een grote variatie in de woningvoorraad, veel particulier bouw, een landelijke omgeving en weinig grootschalige warmtebronnen). In Drenthe is het slagen van de lokale warmtetransitie voor een groot deel afhankelijk van hoe we inwoners kunnen meenemen en activeren.

Project/onderwerp	Beoogd resultaat	Planning	Bestuurlijke opdracht
Uitwerking opdracht en werkwijze werkgroep en communicatielijnen.	Helderheid over de rol van de werkgroep en afstemming naar gemeenten en ten opzichte van provinciale werkgroepen, programma's en andere lopende trajecten.	Q1 2025	Ja
Nadere scope en inventarisatie onderwerpen en agenda werkgroep.	Helderheid over de scope en nadere richtlijnen van bestuurders over de bandbreedte van de agenda van de werkgroep.	Eind Q1 2026	Ja
Uitvoering: samenwerking en doorontwikkeling ondersteuningsaanbod met / door uitvoerende diensten	Versnelling lokale warmtetransitie.	Doorlopend	Ja
Operationaliseren en implementeren advies Klantreisrapport.	Vervolg van rapportage die 19-11-2024 is behandeld in DEKO. In afstemming met uitkomsten provinciale snelkookpan sessies.	Q2 2026	Ja
Samenwerking isolatiesubsidies energiearmoede en Nationaal Isolatieplan (NIP).	Opschaling en versnelling isolatieopgave, afstemming van regelingen en uitvoering, efficiëntie. Voor inwoners: eenduidig aanbod en eenvoudige aanvraagprocedures.	Doorlopend	Ja
Verkenning beleid (hybride) warmtepompen.	Vervolg van onderzoek door Sameen. Inventariseren wat nodig is voor afronding verkenning.	?	Ja
Kennisontwikkeling kleinschalige warmtenetten	Beter beeld van de potentie van kleine warmtenetten.	Q3	Nee
Evaluatie ondersteuningsaanbod lage en middeninkomens	Evaluatie en advies.	Q1 2026	Ja

Speelveld

Het NPLW: het Nationaal programma lokale warmtetransitie ondersteunt de gemeenten in hun wettelijke taak als regisseur in de warmtetransitie.

Nij Begun: Nij Begun is het herstelprogramma voor de gebieden met aardbevingsschade. Vanuit Nij Begun wordt ook een grootschalige isolatieaanpak uitgevoerd. Drie Drentse gemeenten maken deel uit van dit Nij Begun gebied: Tynaarlo, Aa en Hunze en Noordenveld.

Verduurzamingsopgave woningcorporaties: woningcorporaties hebben een belangrijke rol bij verduurzaming en maken daarover afspraken met het Rijk en gemeenten. Drie Drentse corporaties zijn een samenwerking aangegaan om elkaar hierbij te ondersteunen.

Steunpunt energie-initiatieven: energie-initiatieven kunnen een belangrijke rol spelen bij het uitvoeren van wijkuitvoeringsplannen en het versnellen van de verduurzaming van buurten en wijken. Zij kunnen daarbij worden ondersteund vanuit het steunpunt lokale initiatieven Drenthe.

7. Thema industrie en bedrijven

Opgave

Stimuleren van energie-efficiëntie en lokale opwek op bedrijventerreinen door regionale afstemming, slimme energiesystemen en gerichte communicatie richting ondernemers.

Doelstellingen

De doelstellingen op dit thema zijn op dit moment nog niet vastgesteld. De werkgroep die binnen dit thema aan de slag gaat krijgt de taak om op basis van een strategische verkenning te komen tot een voorstel voor doelstellingen en deze mee te nemen in de actualisatie van het programmaplan voor 2027.

Scope

Het thema industrie en bedrijven richt zich op de energietransitie op bedrijventerreinen en de industriële sector, voor zover dit een aanvulling vormt op bestaande provinciale programma's en trajecten. Voor de industrie betekent dit dat het thema primair bekendheid geeft aan de provinciale grootverbruikersaanpak en zich vervolgens richt op de categorie bedrijven die buiten deze aanpak valt. Voor bedrijventerreinen geldt hetzelfde: eerst ondersteunen in de bekendheid en aansluiting op de provinciale aanpak, en daarnaast aandacht geven aan terreinen die daarbuiten vallen of waar in samenwerking met de provincie aanvullende acties nodig zijn.

Projectentabel

Project/onderwerp	Beoogd resultaat	Planning	Bestuurlijke opdracht verleend (ja/nee)
Verkenning verduurzaming via werkgevers als kanaal richting werknemers (advies, hulp bij subsidies/financiering, uitvoering).	Inzicht in de haalbaarheid en meerwaarde van het inzetten van werkgevers als kanaal richting werknemers binnen de regionale Drentse Energieaanpak. samenwerking.	2026	Nee
Bekendheid en verbinding van (provinciale) trajecten	Bestuurlijke bevestiging van een gezamenlijk communicatie- en coördinatiekader zodat gemeenten en regionale partners goed geïnformeerd zijn over alle relevante programma's.	2026	Nee
Strategische verkenning rol, scope en doelstellingen	Richtlijnen voor de rol, scope en doelstellingen van de werkgroep, inclusief toetsing van welke industriële en bedrijfsopgaven integraal meegenomen kunnen worden in de regionale energieafweging.	2026	Nee
Verkenning naar handhaving energiebespaarplicht	Verkenning naar de handhaving van de energiebesparingsplicht, welke organisatorische knelpunten de omgevingsdienst Drenthe daarbij ervaart en welke mogelijke oplossingsrichtingen en vormen van draagvlak er zijn. Op basis van deze inventarisatie bepalen we welke vervolgstappen nodig zijn om het energietoezicht te versterken.	2026	Nee
Verkenning beleidskaders gebiedsontwikkeling	Verkenning naar wenselijkheid en mogelijkheden rondom adviseurs gebiedsgerichte aanpak en beleidskaders gebiedsontwikkeling. Daarbij wordt gekeken hoe deze functie kan bijdragen aan de verbinding tussen beleid en uitvoering, waar deze het beste kan worden belegd en welke bestaande	2026	Nee

	beleidskaders of instrumenten daarbij kunnen worden benut of versterkt.		
Verkenning naar pilot toekomstbestendige bedrijventerreinen	Verkenning voor een pilot Drents model voor toekomstbestendige bedrijventerreinen, waarin we samen met andere gemeenten en de provincie werken aan kennisdeling en praktische toepasbaarheid.	2026	

Speelveld

- Ik Ben Drents Ondernemer (IBDO): de provincie Drenthe, samen met gemeenten en kennisinstellingen, biedt ondernemers onafhankelijke ondersteuning en advies via IBDO.
- Kennisnetwerk Energy Leaders / Toekomstbestendige bedrijventerreinen: de provincie Drenthe werkt samen met energie-intensieve bedrijven om kennis te delen en bij te dragen aan toekomstbestendige bedrijventerreinen.
- PVBD / RegioDeal: de provincie Drenthe ondersteunt de vorming van Cluster Energie Strategieën (CES NNL en CES6) van Drentse energie-intensieve bedrijven.
- Omgevingsdienst Drenthe Energiebespaarplicht: de provincie Drenthe en gemeenten bevorderen energiebesparing bij bedrijven door het ondersteunen van de uitvoering van de energiebespaarplicht.
- ORTESE: gemeente Emmen, provincie Drenthe, Enexis en het ministerie van Klimaat en Groene Groei werken samen aan innovatieve oplossingen voor netcongestie en energiesysteemvernieuwing in Emmen.
- Interreg-project GRITH: de provincie Drenthe faciliteert grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederland en Duitsland om hernieuwbare energieproductie en -opslag te verhogen in industriële hotspots.
- Zon-op-dakprogramma: de provincie Drenthe stimuleert het gebruik van beschikbare daken voor zonne-energie door ondernemers, scholen en agrariërs.